

ELS PORTS. NATURA I ART 2019 (4a EDICIÓ)

Diumenge 12 de maig

Itinerari dels Ullals de Morago (La Cova de Picasso)

Horta de Sant Joan

Aquests any celebrem per quarta vegada el nostre projecte als Ports d'Horta, amb el repte de mantenir el nivell artístic, l'assistència d'un públic entusiasta i, com a novetat, iniciar l'aventura pedagògica amb les escoles del territori.

Aquesta *Memòria* vol ser un repàs al que ha estat l'edició d'enguany. Com sempre, el nostre reconeixement a les administracions, entitats i públic que fan que el projecte sigui una realitat, especialment a Lo Pati-Centre d'Art-Terres de l'Ebre, del que formem part en la seva programació anual.

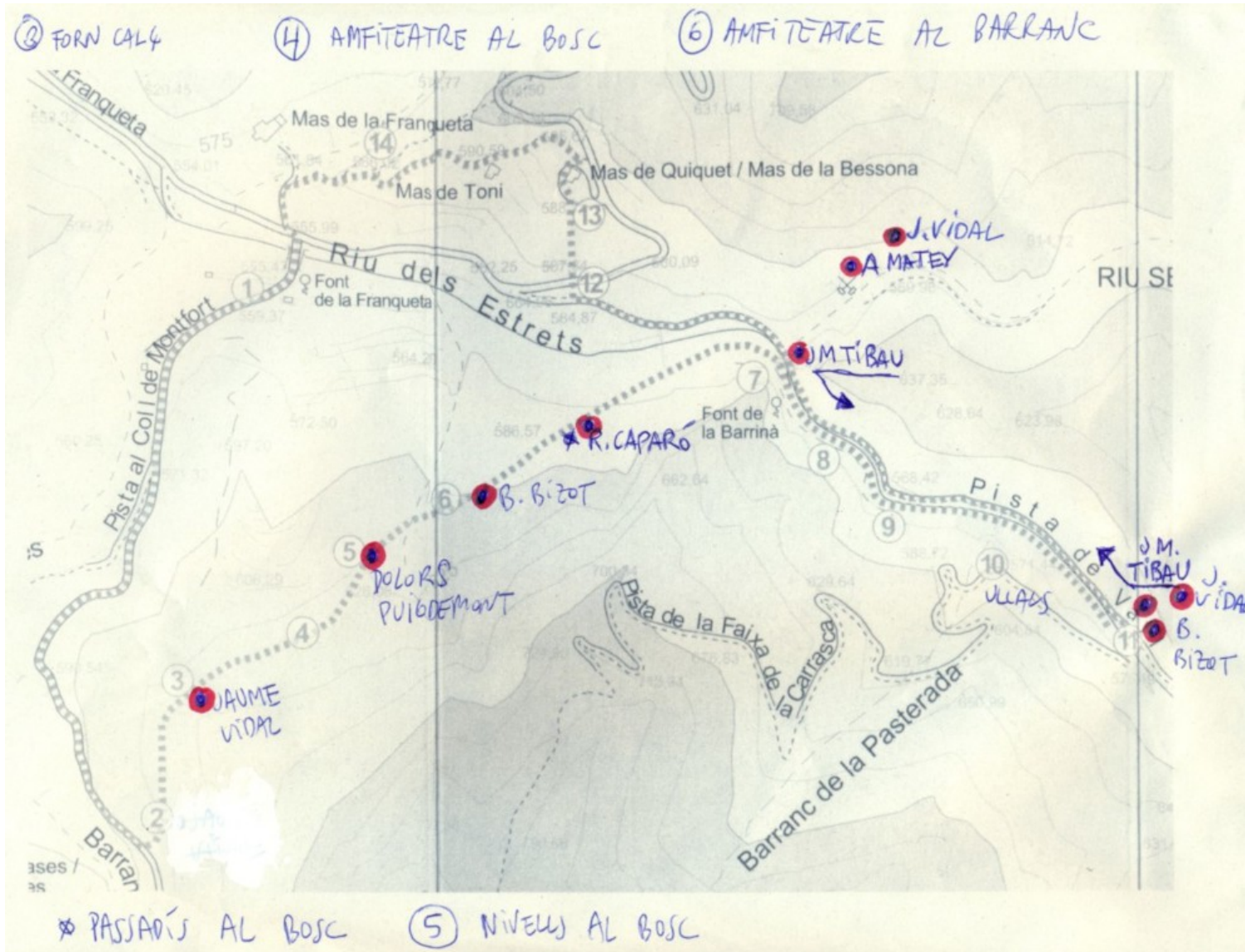
Les paraules d'algunes de les persones que ens van acompanyar el dia 12 seran part del relat del que es va esdevenir:

“Només unes ratlletes per a dir que el diumenge m'ho vaig passar d'allò més bé. Era tan bonic l'ambient que es va crear, allí, al mig del Port que me moria de bellesa. Vaig plorar, no ho amago, d'emoció, de bellesa. Era passejar per un espai conegut però amb una altra mirada. Enhorabona per la idea, pel projecte, per la tria de participants. Va ser màgic, preciós. Les explicacions dels artistes van reblar el clau de tot allò que estava passant a nivell sensorial i ho van portar al camp de la lògica i el raonament però sense desfer-ne la màgia. Una abraçada i una per als artistes també”.

Sílvia Panisello

El Ports. Natura i Art, en su cuarta edición, ha resultado, una vez mas, un éxito rotundo de principio a fin. Y si como muestra basta un botón, tomamos como ejemplo el trabajo de nuestra amiga Beatrice Bizot que, con la extraordinaria calidad a la que nos tiene acostumbrados, ha trasladado en esta ocasión, su poética escultórica, a las entrañas del bosque. Felicidades a todo el equipo. Queremos expresar nuestro deseo de que la iniciativa se proyecte por toda la península por lo que supone del uso del arte como instrumento de convivencia y respeto absoluto a la naturaleza.

César Reglero Campos

Itinerari i localització de les obres dels artistes

Dolors Puigdemont presentant la seva instal·lació al bosc, *Rotllana d'ofrenes*. (fotografia: Paco Justicia)

Jesús M. Tibau, el poeta de la convocatòria, va fer una extraordinària crònica de l'esdeveniment al seu blog *Tens un racó d'alt del cel*, que aquí recollim i que ens serveix com a resum de la jornada:

CRÒNICA SOBRE ELS PORTS NATURA I ART 4a Edició, de Jesús M. Tibau

Avui, contradient el meu estil, no seré breu, però és que comentar el que vam viure el passat 12 de maig a la 4a edició d'Els Ports Natura i Art, s'ho val, un matí amb intervencions artístiques al Parc Natural dels Ports, on natura i art es donen la mà, i on hem participat:

ARTS PLÀSTIQUES: Beatrice Bizot (Tarragona), Dolors Puigdemont (Sant Just Desvern), Jaume Vidal (Amposta), Roger Caparó (Riudoms)
POESIA: Jesús M. Tibau (Tortosa). PERFORMANCE: Ana Matey (Madrid)

En primer lloc, agrair i felicitar Nani Blasco i Sergi Quiñonero, ànimes d'aquesta activitat. Acullen a tothom que participa amb els braços oberts, d'una manera dolça i professional alhora, amb cura de cada detall, exigents i donant llibertat al mateix temps. És impossible no caure seduït per les seves propostes. Sergi, tot i la seva capacitat d'improvisar, té anotats de forma meticulosa tots els detalls que ens explica en les trobades prèvies, a cada correu electrònic, i la seva veu ens hipnotitza com a serps trapelles que som una mica tots els artistes. Estem en mans del seu encanteri, definitivament, sortosament.

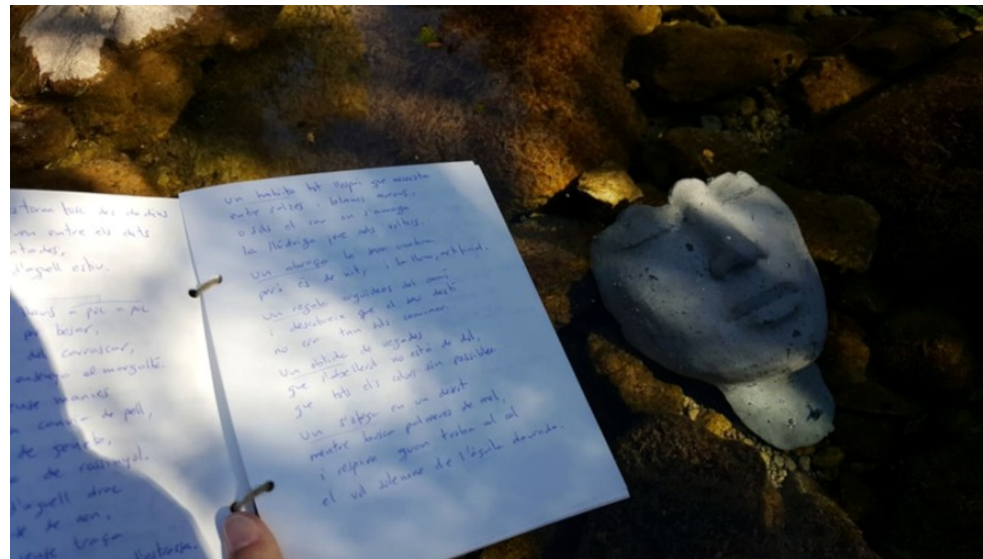

Sobre el acto de desplazar o el estado del desplazamiento, d'Ana Matey. (Fotografía: Nani Blasco)

Conec a Sergi ja fa uns quants anys, i sempre em magnetitza. El vaig veure per primer cop en acció a una de les Mostres Obertes de poesia que Tomàs Camacho organitza a Alcanar. Un bon exemple de la sinergia creada a les Terres de l'Ebre, de la multitud d'activitats fixes i anuals, o esporàdiques, que esquitxen tot el territori, de la complicitat i, sobretot l'estima, que ens uneix, que ens fa créixer, i que ens fa forts i feliços.

En principi, jo havia de participar com a poeta convidat la 3a edició, però, per problemes aliens a la nostra voluntat, ho vam ajornar per a enguany. No sabem com hauria funcionat el 2018, segur que bé, però aquesta és una de les coincidències, entrebancs, o oportunitats, que hem introduït i aprofitat a la coctelera d'on ha sortit el Port Natura i Art 2019.

Fa uns pocs mesos vaig visitar el circuit amb Sergi, Nani, i Roger Caparó, un dels artistes convidats, i allí, gràcies a la complicitat de tothom, ja vaig dibuixar la major part del contingut i la forma de la meva intervenció poètica, que les setmanes anteriors va acabar de madurar i de concretar-se.

Jesús M Tibau recita sobre l'obra de Beatrice Bizot.

El dia abans, aprofitant que els artistes muntaven les seves intervencions (els poetes ho tenim més fàcil, en tenim prou amb una mica de paper que podem dur a la butxaca), vaig tornar a visitar l'espai, i allí, *in situ*, a través de l'obra de Beatrice Bizet, amb qui compartiria espai

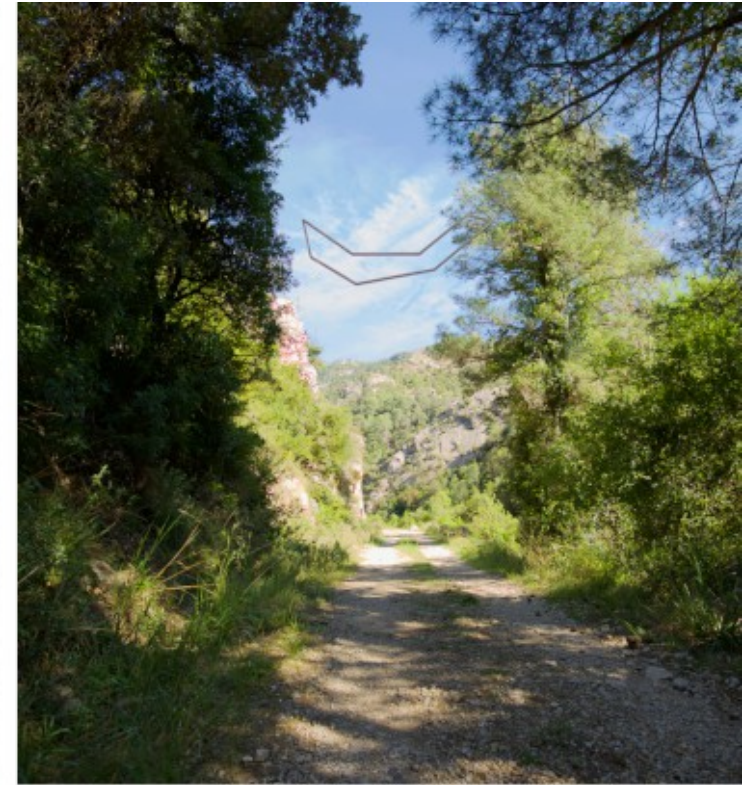
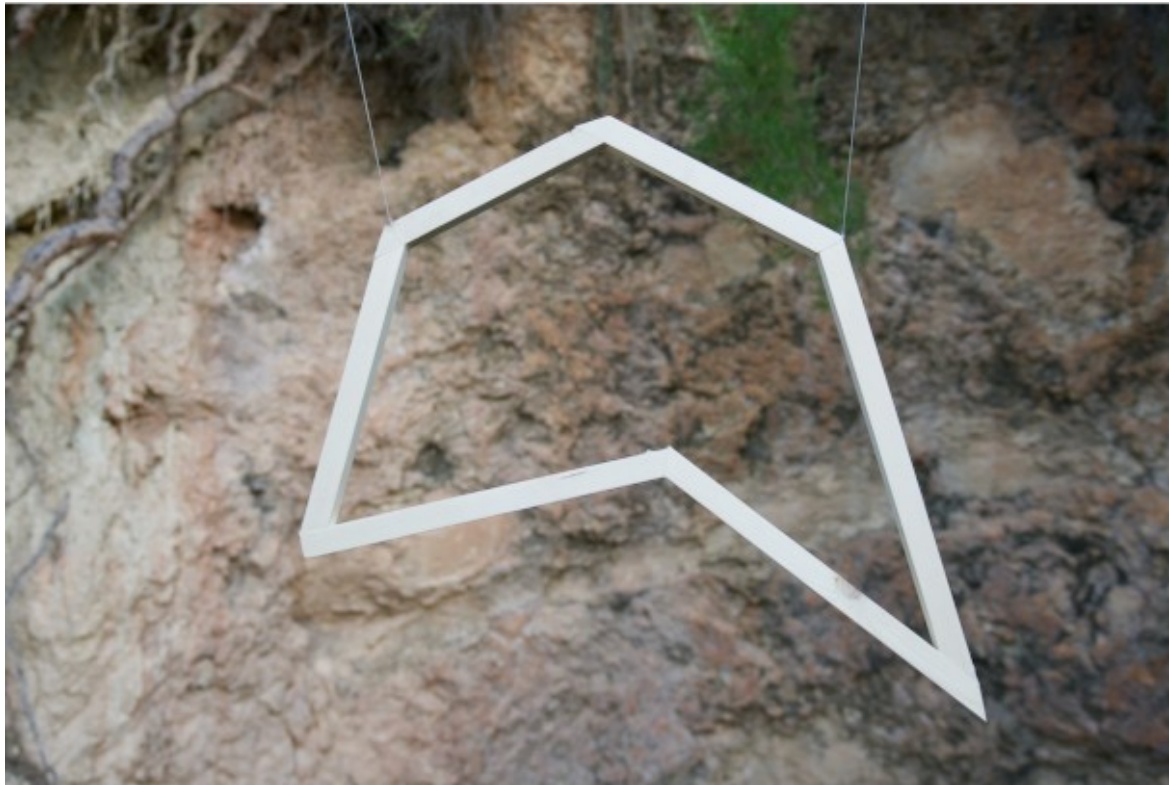
enmig del riu, va sorgir la inspiració que modificaria en part la meua intervenció. Després, a la nit, sopar de germanor amb tots els artistes, acompanyants i organització. Sergi i Nani endollen els portàtils per comprovar si hi ha nous inscrits per a demà; gairebé arriben a 120!, exclamen amb un somriure de satisfacció. Els aplaudim.

L'obra de Beatrice Bizot als Estrets. (Fotografia: Nani Blasco)

Estem segurs que sortirà tot bé, no pot ser d'altra manera. Només el vent ens fa patir, que ha fet caure una de les obres de Jaume Vidal. No passa res, el vent forma part de la Natura, d'una forma imperial a les Terres de l'Ebre, i ha dit la seva en aquesta activitat on vol ser, i

ha de ser, protagonista. Però ho solucionaran, Jaume n'està segur; té diverses opcions en ment i només li caldrà matinar més que a la resta que, cansats (i una mica nerviosos, per què ocultar-ho?) anem a dormir: uns es queden a Horta de Sant Joan, altres, que vivim a prop, a casa.

Jaume Vidal: “tres instal·lacions en diferents llocs del recorregut per recordar reiteradament la nostra ubicació en un pla administratiu derivat de les escriptures antigues de propietat”. (Fotografia: Nani Blasco)

L'endemà al matí, a primera hora, encara em puc acomiadar de mon fill, il·lusionat per jugar un torneig de futbol 7 a L'Ampolla. Ens desitgem sort mútuament; no en rebré notícies fins a migdia, perquè al Mas de la Franqueta no hi ha cobertura.

Aquest diumenge fa un temps pletòric: sol, llum, la fresca justa, un vent que s'ha moderat, indulgent amb nosaltres. Molts amics i amigues

ens acompanyen. Atès el nombre de gent inscrita, es fan dos grups, per tal que la visita al circuit sigui més amable.

Inici de l'itinerari. (Fotografia: Eloïsa Valero)

A la web cultural Surtdecasa s'explica el significat de cada intervenció, tot i que cadascú pot interpretar-les a la seva manera, perquè el més important és tot allò que provoquen.

Jaume Vidal i els seus marcs d'obra humana, que perden o prenen significat enmig d'una natura que no entén de límits i fronteres.

Dolors Puigdemont i el seu cercle natural de complicitat entre el Port i la Vall d'en Bas.

Dolors Puigdemont: *Rotllana d'ofrenes*. "Lligams de terra per l'aire: amb pedres, molsa, fulles, tiges... i retalls d'arbre, recollits amb cura en una vall del nord, de terra humida i fosca, vinc a honorar les terres del sud. Acabada la cerimònia escolliré tres pedres blanques, fulles de pi i branques de romaní. I les portaré cap a casa".
(Fotografia: Eloïsa Valero)

Roger Caparó i els seu *Abeuradors* impossibles de moixons en una gàbia imaginària o real. Com a anècdota, pocs minuts abans d'arribar a la seva obra i fer-ne l'explicació als assistents, no sé ben bé perquè, em cita un fragment de Bernat Metge: "ne plors ni sies trist car de

remey inútil usaries". No té res a veure amb la seva intervenció, però l'insto que el mencioni al final, per a jugar, per a provocar. I accepta el repte.

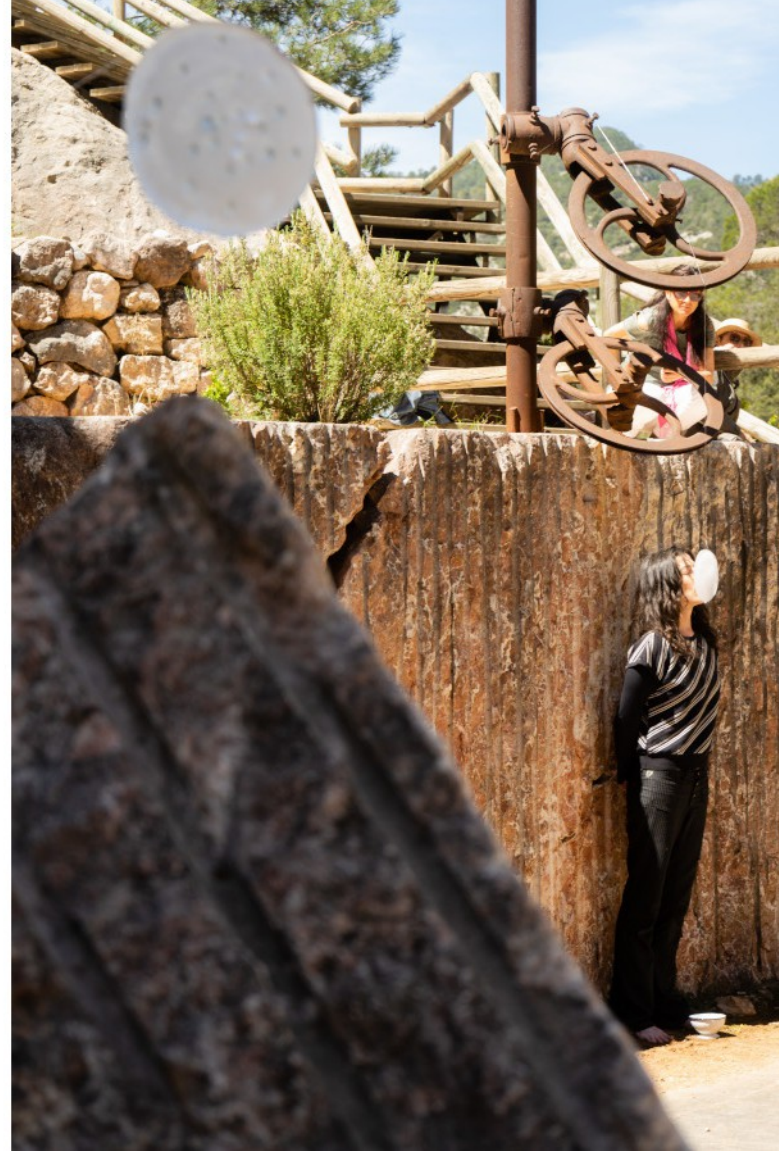
“El Parc com a gàbia? La llibertat dins la gàbia? ...i nosaltres? Persones lliures o captives? I la natura? Essencial o ornamental?”
(Fotografies: Nani Blasco)

Beatrice Bizot i el seus rostres serens i enigmàtics que s'integren entre el bosc, entre les pedres, i entre les restes de marges fruit del treball humà d'altres temps, i dins del riu.

“Suggerir el indicis de la vida ancestral i de l'activitat dels humans que van viure, crear, somniar i passejar en aquest lloc”.
(Fotografies: Paco Justicia i Maite Serna)

Ana Matey i la seva *performance* final a l'impactant amfiteatre de l'antiga pedrera.

“Un qüestionament sobre la identitat i els moviments migratoris a través del desplaçament d'elements naturals”. (Fotografies: Paco Justicia)

(Fotografia: Igor Sousa)

I, abans, la meva intervenció poètica en dos parts.

En veure que part de l'estructura del circuit, on el traçat d'anada i de tornada, van paral·lels al barranc, de seguida em vaig imaginar recitant a l'altra banda d'on es trobaria el públic. Encaixonat entre parets de pedra, l'escenografia em semblava perfecta. Però què podria recitar? Un poema en concret? Potser només paraules aparentment inconnexes triades a l'atzar? Llavors, ja a la meva primera visita a l'espai, em va sorgir la idea: citar, com una mena d'homenatge o d'invocació, els noms d'animals i plantes del Parc Natural del Port, en català i amb la seva denominació en llatí, mentre caminaria al ritme del públic.

Començo a fer una recerca, a copiar noms i noms i més noms, extrets de pàgines d'internet. Quan em sembla que ja en tinc molts, els compto, per curiositat (les lletres m'agraden, però els números també): 100 exactes. Un número massa rodó per no ser llaminer.

Decideixo imprimir-los en format de rotlle que aniré desenrotllant com un pregoner d'altres èpoques, que transmet el missatge d'una alta autoritat o que avisa que un circ ha arribat a la plaça del poble. Però hi volia afegir un element més teatral, una imperfecció, una interferència humana que dificultés la invocació de la natura a través de la paraula. També un joc. També una dosi d'improvisació. Però qui faria aquesta tasca de molestar-me, de posar-me traves a la lectura? Alguna persona que, innocent, s'hagués inscrit al circuit, i que fos capaç d'acceptar el repte. En veure que Sílvia Panisello assisteix a l'acte, no em queda cap dubte. Fa molts anys que compartim complicitats en actes culturals, té dots escèniques, és una gran rapsode, i segur que riurem molt.

Panisello i Tibau. (Fotografia: Eloïsa Valero)

No tenia cap dubte que ella improvisaria bé, però el resultat supera les meves expectatives. Crec que sabem crear sorpresa entre el públic, despertar la curiositat, el misteri, el somriure. És un moment fantàstic.

La segona part de la meva intervenció, ja estàtica, té lloc a la vora del riu. Recito un poema que he escrit incloent molts dels animals i plantes invocats a la part anterior, per tal que tot tingui un sentit, i també els meus inseparables nanocontes. Portava preparats altres poemes, però mai renuncio a la possibilitat d'improvisar, i aquell mateix matí he escrit un poema que dedico a la Beatrice Bizot, encisat pels seus rostres dins del riu, per la seva manera dolça de parlar català amb accent francès.

I tot plegat, amarat de mil instants de bellesa i d'emoció.

Després, ja cansats i satisfets, dinar de germanor i la promesa d'escriure un punt i seguit.

Ja a Horta i amb cobertura amb mòbil, busco ansiós els missatges de com li ha anat a mon fill. Han guanyat un dels partits, no s'han classificat per a la final, però la força de la il·lusió és indestructible.

a la Beatrice Bizot

Un neix

*tot i que els astres caminin de puntetes,
quan embogeix l'aigua entre el pedregar,
quan brilla l'escata de la madrilla
que nada aliena al teu mirar,
quan el cranc de riu busca, prudent,
el cau més discret de tot el torrent.*

Un respira

i el món apareix

*com un immens castell de sorra
i la corona de rei s'espiga,
i el pi rojal belluga les branques
perquè el vent no canti en debades.
Un respira cada nit*

*per lluitar contra la manca d'aire,
per què es mor d'enveja del falcó pelegrí.*

Un plora

*per tot el dolor que ja intueix,
com la lluna que olora l'urpa
que afila l'òliba dalt de l'auró.*

*I l'heura també plora,
i plora groc el timó.*

*pels mapes del tresor
que han perdut la creu.*

Un estima

*com estima l'aranya el seu teixit
fet amb els dits de l'esperança,
com estima l'aire el vol de la graèllsia
o quan s'atura a la rama del pi roig.*

Un encén els llums de vida

*com la rabosa encén els seus ulls,
i apaga esquerdes que no calen
que davallen per la tarda de l'avenc.*

Un descobreix

*els còdols que menys importen del seu camí,
les petxines cobertes de sorra i de rellotge
que oblidà fa temps en un calaix,
i el pas silent i rosat del dragó
que s'enfila de puntetes dalt del faig.*

*Un descobreix al cucut quan roba,
o l'ombra esmunyedissa del llangardaix.*

Un somia

i no el desperten les salves que disparen

*amb veu profunda des de les catedrals;
un somia l'esperver que vola,
la granota verda que no es vol casar.*

*Un camina amb por de vegades
a aixafar vidres trencats d'amor,
i li dol si s'espanta l'esquirol,
o si el grèvol no esclata aquest desembre
amb el seu vestit tacat de roig.
un crida
quan tot es torna fosc des de dins
i les bombetes s'amaguen entre els dits
com formigues espantades,
com les libèl·lules d'aquells estius.*

*Un creix
i es difuminen aquells llavis a poc a poc
que encara li resten per besar,
com la fulla seca del carrascar,
o el ventall que ens obre el margalló.*

*Un es despulla sense manies
com la serp llisa que canvia de pell,
amb l'astúcia d'una geneta,
amb fragilitat de rossinyol.*

*Un s'amaga d'aquell drac
que va inventar-se de nen,
i que va vèncer sense traça
amb una espasa de paper d'estrassa.
Un s'amaga, sense que es noti,
rere la petjada del gat fer.
Un habita tot l'espai que necessita*

*entre salzes i blancs aurons,
o només el cau on s'amaga
la jove llúdriga dels voltors.*

*Un abraça la seva ombra
però és de nit
i la llum artificial.
Un regala orquídiess del camí
i descobreix que el seu destí
no era tan sols el caminar.*

*Un oblida de vegades
que l'abellerol no està de dol,
que els seus colors tots són possibles
que la bellesa és sempre singular.*

*Un s'ofega en un desert
mentre busca palmeres de mel,
i respira quan troba al cel
el vol solemne de l'àguila daurada.*

*Un aprèn
de tot allò que amaga
a les butxaques d'un abric d'ahir
té més perill que el verí
que ens augura l'escurçó.*

*Un es mor si enterra amb les pròpies ungles
tot allò pel que un és viu.*

PEDAGÒGICA

Unes notes de la mestra Alba Ferré Fornós, educadora del projecte:

Calendari portat a terme amb l'Escola Montsagre d'Horta de Sant Joan:

- Sortida i Taller a l'entorn natural, dilluns 13 de maig. Primària (Cicles Mitjà i Superior).
- Taller a l'Aula, dimecres 15 de maig. Primària (Cicles Mitjà i Superior).
- Taller a l'Aula, dimecres 15 de maig. Educació Infantil.

“Les cares de Beatrice”: L'activitat que més s'ha gaudit ha estat la portada a terme amb les cares de Beatrice Bizot. Les escultures de l'autora han estat distribuïdes entre els grups tot creant una història on l'ésser humà es relaciona amb l'entorn natural. Han sorgit idees diverses, des d'un pastor que pastura ovelles, una persona amagada a la cova Picasso, algú que descansa al bosc... Els més grans, fins i tot han jugat amb elements de l'entorn, complementant l'escena amb una cabana feta amb branques.

Han estat molt interessant les reflexions que s'han fet sobre la relació entre l'ésser humà i la natura, i la consciència de cuidar-la. També el fet d'ampliar la concepció sobre l'art i les seves manifestacions, tot donant valor a la idea que es vol transmetre i les diverses maneres de representar-ho.

“El bosc imaginat”: He gaudit molt l'experiència i, pel que m'ha semblat, els alumnes també. Ha estat molt interessant, en primer lloc perquè han descobert una nova manera de percebre i crear art, l'han viscuda durant la sortida i han tingut l'oportunitat de representar les seves idees, percepcions i desitjos. Tot això, relacionat amb la natura i la consciència que cal cuidar-la perquè ella ens sosté. També perquè l'experiència s'ha donat dins de la seva població, fet que fomenta la pertinença al seu entorn proper i el coneixement de les seves arrels.

Un aspecte que he considerat molt important d'aquesta activitat és el pas del treball individual (el dibuix fet al bosc) a la creació en grup (murals dels arbres). Penso que és una comparativa de la vida mateixa, cadascú amb els seus actes, pensaments i emocions però alhora lligat a la vida comunitària, de la mateixa manera que un conjunt d'arbres formen un bosc.

Ports, Natura i Art: La nostra opinió (Escola Montsagre)

El dilluns dia 13 de maig tots els xiquets de primària vam fer una sortida al parc natural dels Ports. Vam anar a la Franqueta a veure unes obres d'art que havien exposat uns artistes el dia abans. Allí vam passar tot el dia.

A nosaltres el que més ens va agradar va ser l'excursió al mas de Quiquet i l'activitat de les cares. Havíem de buscar unes màscares que ens van amagar, va ser divertit anar pel bosc a trobar-les.

Pensem que no cal canviar res, però ens hagués agradat fer una obra d'art entre tots.

<https://agora.xtec.cat/escola-montsagre/general/ports-natura-i-art-la-nostra-opinio/>

El projecte Els Ports. Natura i Art té les seves repercussions educatives també en altres escoles del territori:

DE LA NATURA A L'AULA I DE L'AULA A LA NATURA. Escola Consol Ferré (Amposta)

Aquesta és una exposició de fotografies creada per les mestres de la comunitat de menuts, de l'escola Consol Ferré d'Amposta, on la natura, l'alumnat de P3, P4 i P5 i les seves famílies i mestres, en són els protagonistes.

L'exposició ha estat instal·lada durant el mes de juny de 2019 a l'entrada de l'escola com a forma de participar de "La setmana de la natura", en un intent de conscienciar de la necessitat de conservar el medi ambient i el nostre patrimoni natural. Les fotografies d'algunes de les moltes activitats que fem a l'aula, relacionades amb la natura i tot el que aquesta ens aporta, les vam exposar en una "estructura" inspirada en l'obra de Dolors Puigdemont, "Els Ports, natura i art", Horta de Sant Joan, 2019. <https://www.lopati.cat/es/actividades/exposiciones/els-ports-natura-i-art-4a-edicio/482/>

Aquesta estructura la vam acabar amb un mandala al seu interior, figura que han representat el nostre alumnat en moltes de les sortides a la natura, feta en diferents materials naturals (pedres, fulles, flors, pinyes, etc.).

D'aquesta mateixa exposició "Els Ports, natura i art", en vam extreure un text que defineix molt bé el què pretenem com escola amb totes aquestes activitats: volem que els nostres xiquets i xiquetes tinguin l'oportunitat d'explorar la natura, volem despertar el seu interès cap aquesta, l'interès genera curiositat, que es transforma en admiració i aquesta en respecte i cura, i amb el temps, esperem que en ells i elles, acabi germinant l'estima per la natura.

Text: "Comprendre el significat de la natura requereix mirar a les arrels mateixes del misteri de l'existència. El primer que sentim és interès i atracció. L'atracció porta a l'admiració i aquesta al respecte. Només qui admira pot conèixer, doncs es deixa inundar de realitat, aprofundint en el coneixement de l'objecte admirat. Amb admiració, l'atractiu es transforma en amor". (Text col·lectiu, LandsArts. 2016).

Aquest text el vam emmarcar i li vam dedicar un nou espai dintre de l'exposició on també hi vam posar alguns dels llibres que ens acompanyen i inspiren en tot aquest treball amb la natura.

RESUM DE PARTICIPACIÓ

Jornada 12 de maig: 114 inscripcions, al voltant de 100 assistents.

Sortida Educativa al bosc, 13 de maig: 43 alumnes, 5 mestres, 2 educadores i 1 educador.

Activitat Educativa a l'Aula, 15 de maig. Educació Infantil: 21 infants. Educació Primària: 47 alumnes. Més 2 Educadores i 5 mestres de suport.

Dos éssers humans en acció al mig de bosc: pensant, projectant, creant... un somni. (Cita i fotografia: Beatrice Bizot)

NATURA I ART - Curadoria i Comissariat: Sergi Quiñonero / Gestió Tècnica: Nani Blasco.

Obra d'Ana Matey. (Fotografia: Eloïsa Valero)

ORGANITZA:

LO DATI

CENTRE D'ART
TERRES DE L'EBRE

ASSOCIACIÓ
CULTURAL
NATURA
I ART

AMB EL
SUPPORT
DE:

Ajuntament d'Amposta

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació Tarragona

ÒMNIUM
TERRES DE L'EBRE

Consell Comarcal
de la Terra Alta

Parc Natural
dels Ports

COL-LABORA:

els olivers

